

Biblioteka
KLASICI

Knud Pedersen
Pan

Izdavač
Edicija
Zemunska 32, Novi Banovci

Za izdavača
Lazar Vuk Bokan

Glavni i odgovorni urednik
Lazar Vuk Bokan

Prevodilac
Stanka Glišić

Lektura i korektura
Edicija

Dizajn korica
Edicija

Štampa
Pi-press, Pirot

Tiraž
500 primeraka

Plasman
+381/64-521-521-0
klubcitalaca@edicija.rs
www.edicija.rs

Godina izdanja
2023.

Mesto izdanja
Novi Banovci

ISBN 978-86-81962-83-1

CIP - Каталогизacija y publikaciji
Народна библиотека Србије, Београд

ISBN 978-86-81962-83-1
COBISS.SR-ID 120486153

Knut Hamsun

PAN

1.

Poslednjih dana neprestano sam mislio i mislio na večiti dan severnog leta. Sedim tu i mislim na njega i na kućicu u kojoj sam stanovao, šumu iza kućice, i spremam se da ponešto zapišem kako bih skratio vreme, a i zato što mi to čini zadovoljstvo. Vreme je vrlo dugo i ne prolazi onako brzo kako bih ja želeo, iako me ništa ne žalosti, iako živim najveseliji život. Zadovoljan sam svim i svačim, a mojih trideset godina nisu neka starost. Pre nekoliko dana dobio sam izdaleka dva ptičja pera, njih mi poslao jedan čovek koji nije bio dužan to da učini. Ali to su bila dva zelena pera u hartiji za pisma sa krunom zapečaćenom oblandom. Činilo mi je zadovoljstvo da gledam dva tako đavolski zelena ptičja pera. Inače nisam imao nikakvih drugih nedaća, samo me je pokatkad pomalo mučio giht u desnom stopalu kao posledica stare, već odavno zarasle rane koju sam zadobio od metka.

Sećam se da je pre dve godine vreme jako brzo prolazilo, neuporedivo brže nego sada. Leto je bilo prošlo, a da nisam ni primetio. To je bilo pre dve godine, 1855. – o tome hoću da pišem svoga zadovoljstva radi. Nešto mi se ili stvarno desilo ili sam to sanjao. Sada sam mnogo šta od tih doživljaja zaboravio, jer od onda gotovo nikako više nisam mislio na to, ali se još sećam da su noći bile

vrlo svetle. Mnoge stvari su mi izgledale tako izokrenute, godina je imala dvanaest meseci, ali noć se pretvarala u dan, a na nebu se nikada nije mogla videti ni zvezda. I ljudi koje sam sretao bili su naročiti i drukčiji od onih koje sam ranije poznavao. Gdekad je jedna noć bila u stanju da učini da od dece izdžikljaju ljudi u svojoj punoj krasoti, da sazru i da se potpuno razvijaju. U tome nije bilo čarolija, ali dotle to nisam bio doživeo. O, nikako.

U jednoj velikoj, u belo okrečenoj kući dole na moru sreo sam nekoga ko je izvesno kratko vreme zaokupljao moje misli. Više se nje ne sećam stalno; sada ne, ne, sasvim sam je zaboravio. Ali zato mislim o svemu ostalom, o kliktanju morskih ptica, o mome lovu po šumama, o mojim noćima i o svim toplim letnjim časovima. Uostalom, sa njom sam se upoznao zahvaljujući samo pukom slučaju i da nije bilo tog slučaja, ona ne bi ni danas zaokupljala moje misli.

Iz svoje kućice mogao sam videti gomilu ostrva i ostrvaca i grebena, krajičak mora i nekoliko planinskih vrhova koji su se plavili; iza kućice pružala se šuma. Bio sam sav srećan i zahvalan zbog mirisa korenja i lišća i sočnog isparenja borovine, koje podseća na miris srži. Samo, u šumi u meni se sve smirivalo, duša se uravnotežavala i punila krepošću. Iz dana u dan sam hodao po šumskim visovima, vodeći sa sobom Ezopa, i ništa više nisam želeo no da svakog dana mogu tuda da hodam, iako je polovina predela bila pokrivena snegom i mekanim prolećnim blatom. Jedini drug mi je bio Ezop; sada imam Koru, a onda sam imao Ezopa, psa, koga sam kasnije iz puške ubio.

Često, uveče, kada bih se posle lova vraćao kući, celog me je prožimalo neko skriveno osećanje koje čovek ima kad je kod kuće, i dušu mi je prijatno uzbuđivalo, a ja sam hodao okolo i s Ezopom brbljao o tome kako nam je lepo. Tako, sad ćemo naložiti vatru i ispeći pticu, govorio sam,

šta misliš o tome? I kad bi sve to bilo spremljeno i pošto bismo završili sa jelom, Ezop dopuže do svog mesta iza ognjišta, a ja palim lulu, malo prilegnem na poljski krevet i osluškujem mrtvo šuštanje šume. Vazduh se teško kretao, vetar se spuštao na moju kućicu i ja sam jasno mogao razaznati tamo daleko na visovima trebovo šuškanje. Inače je vladala tišina.

Ponekad bih zaspao na mestu gde sam ležao, potpuno obučan, onako kako sam išao, i stajao i budio bih se tek kada su morske ptice počinjale da klikću. I kada bih tada pogledao kroz prozor, mogao sam razaznati velike bele kuće trgovačkog mesta, pristanište u Sirilundu, sitničarsku radnju u kojoj sam kupovao hleb. Tako bih malo leškario i čudio se što se nalazim tu u nekakvoj kućici na severu, na ivici šume.

Tada bi Ezop tamo kraj ognjišta protresao svoj dug, težak trup, litar bi mu zazveckao, on bi prozevao i mahao repom. A ja sam, posle tri, četiri sata spavanja, ustajao odmoran, sav se radujući svemu, svemu. Tako je prolazilo mnogo noći.

2.

Neka pada kiša, neka besni oluja, ništa to ne smeta. Često kakvog kišnog dana neka mala radost može da zavlada čovekom i da ga sa njegovom srećom potera odvojeno. Stane čovek tamo i počne da gleda preda se, povremeno se tiho nasmeši i obazre oko sebe. Na šta li tada misli? Na neko sjajno prozorsko okno, na sunčev zrak u njemu, na nekakav pogled kraj malog potoka, a možda i na plavu pukotinu na nebu. Ništa više nije ni potrebno.

A drugi put čak ni najneobičniji događaji nisu u stanju da čoveka pokrenu iz neosetljivog i jadnog raspoloženja. Usred dvorane za zabave možeš ostati ravnodušan, siguran i neponesen opštim raspoloženjem. Jer je sopstvena duša čovekova izvor tuge i radosti.

Sećam se baš jednog dana. Spustio sam se bio na obalu. Iznenada je počela kiša, pa sam se malo sklonio u neki otvoren hangar za čamce. Pomalo sam pevušio, ali bez radosti i bez glasa, samo ne bi li mi prošlo vreme. Ezop je bio kraj mene, čučnuo je da osluškuje, ja sam zastao pevušeći, pa sam i sam osluškivao. Spolja su se čuli glasovi, približavali se ljudi. Slučaj, sasvim prirodan slučaj. Društvo od dva gospodina i jedne devojke ulete k meni unutra. Smejali su se i jedno drugom dovikivali:

– Brzo! Ovde ćemo se malo skloniti!

Jedan od gospode je imao bele, uštirkane grudi na košulji, koja se od kiše nakvasila i omekšala i sada visila u naborima. Na te mokre grudi od košulje bila je pričvršćena dijamantska igla. Na nogama je imao duge, šiljaste cipele koje su izgledale malo kicoški. Pozdravio sam toga čoveka, bio je to gospodin Mak, trgovac. Prepoznao sam ga sa pijace gde sam kupovao hleb. Jednom me je čak pozvao svojoj kući, ali još nisam išao tamo.

– A, poznanik! – reče kad me je ugledao. – Prošli smo u vodenicu, ali smo se morali vratiti. Takvo nevreme, šta mislite? A kada ćete vi najzad doći u Sirilund, gospodine poručniče? – Predstavio mi je omalena gospodina crne brade, nekog doktora, koji je stanovao blizu crkve.

Devojka je malo podigla veo iznad nosa i počela tiho da ćaska s Ezopom. Zapazio sam njen kaput: po postavi i rupicama za dugmad mogao sam videti da je obojen. Gospodin Mak mi je predstavio i nju, bila mu je kći i zvala se Edvarda.

Edvarda kroz veo baci pogled prema meni i nastavi da ćaska sa psom i na njegovom litru pročitao: – Lepo, zoveš se Ezop... Doktore, ko je bio Ezop? Jedino čega se sećam to je da je pisao basne. Nije li bio Frižanin? Nije, ne znam.

Dete, učenica. Gledao sam je, bila je visoka, ali nerazvijena, otprilike petnaest, šesnaest godina, dugih, tamnih ruku bez rukavica. Možda je tog popodneva otvorila neki leksikon kod Ezopa, da bi o njemu mogla sada da zna.

Gospodin Mak se raspitivao o mom lovu. Šta najviše ubijam? Mogu se u svako doba poslužiti ma kojim njegovim čamcem, samo treba da mu kažem. Doktor nije ni reči progovorio. Kad je društvo odlazilo, primetio sam da doktor malo hramlje i da upotrebljava štap.

Vraćao sam se kući u onom istom praznom raspoloženju u kojem sam bio ranije i pevušio od ravnodušnosti. Taj susret u hangaru za čamce nije me se nimalo dotakao; u